

Posudek oponenta diplomové práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Viktor Čech

Oponent diplomové práce: doc. ak. mal. Jiří Kornatovský

Autor diplomové práce: Manuela Zemanová

Program: Učitelství pro střední školy. Obor: N VV – ZUŠ

Název práce: Tělo jako živý obraz

Ve své diplomové práci se Manuela Zemanová vydává na nelehkou cestu a v synteticko-kritickém přístupu stanoví sama sobě vysokou laťku pro šíři záběru a reflexi. Diplomantka pracovala s velkým množstvím pramenů a zdrojů, ze kterých čerpala informace a stavební materiál pro svůj velkorysý projekt. Práce na čtenáře působí jako rozsáhlá freska, v níž monumentalita pohledu a zpracování stojí v opozici k případnému detailu, jehož je ale také schopna. Postupně provází pozorného čtenáře řadou historických období. Fenomén těla a performance se zde prolíná postupně od Pravěku, Řeckým divadlem, Středověkým veřejným popravováním i náboženským sebemrškačstvím, staví do jedné roviny klasický balet a živé obrazy apod. Příkládá všem těmto jevům současný název Performance. Zároveň uvažuje v intencích jakési veřejné komunikace, která by spíše odpovídala dnešní otevřené společnosti než jevům minulých staletí. Je tak trochu obtížné se zorientovat v nějaké myšlenkové koncepci, oč se zde jedná. Postupně však práce nabývá na přesvědčivosti v chápání těla jako živého obrazu. Není mi však jasné, z jakého důvodu se v této práci objevují dlouhé historizující pasáže věnující se také futurismu, surrealismu, Land artu apod. Množství zdrojů a pramenů předkládané v permanentních citacích jsou sice neoddiskutovatelné, ale zároveň působí, jako by se diplomantka vyhýbala vlastnímu názoru, který by případně mohl jít i proti duchu práce, nebo by mohl nést znaky dialogu k citovaným „uměleckým autoritám“. Proč se zde mám dozvídat, že např. R. Long používal ohořelé klacky a větve k vytvoření magických obrazů atd. a pak vytvořil neméně impozantní díla. Znova si kladu otázku, kde je souvislost s vlastním tématem diplomové práce Tělo jako obraz? I když v tomto duchu jsou určitým příjemně působícím vstupem části věnované Vladimíru Boudníkovi a dalším českým akčním umělcům. Doba a podmínky ve kterých byly tyto performance realizované je smutnou minulostí a na fotografiích a záznamech působí jako cílené a kvalitní umění. Ve skutečnosti se převážná část z nich jeví jen jako krotká citace obdobných akcí proběhlých již dříve v zahraničí. Zvláštní význam měly pro aktéry samé. Např. Vzplanutí T. Rullera na sídlišti Opatov bylo seancí pro asi 12 účastníků. Zvláštním poselstvím pak byl výraz očí T. Rullera po skončení, neboť vzplanuté krabice nemohl uhasit. A všichni, kteří jsme přihlíželi performanci jsme očekávali, že smyslem asi bylo sebeupálení. Ale nebylo. Naštěstí duchapřítomně zasáhlo několik z nás a T. Rullera jsme kolektivně uhasili. Interpretace této performance tak může dostat mnohovýznamový kontext. Po desítkách let se s touto událostí opět setkávám jako s příkladem interpretace váženého uměleckého aktu...

Domnívám se, že diplomantka svým sumarizačním přístupem dokládá především svoji osobnostní kvalitu příkladem přehledné a didaktické koncepčnosti práce s faktem. Což dokládá zejména v části Pedagogicko-psychologická východiska (str. 48 ad.). Zde se navíc dostává na pevnou půdu pod nohama a ukázky z oblasti galerijní edukace, práce s RVP, a již přístupu k samotným žákům jsou jasným důkazem o pedagogických schopnostech diplomantky, podpořených její již několikaletou pedagogickou praxí učitelky. Oddanost svému povolání dokládá citacemi z artefietiky Jana Slavíka. Diplomantka se ztotožňuje s principem tohoto učení o spojení sociálního a emotivního rozvoje jedince s rozvojem intelektuálním. Napsáno zní dobře a líbivě. Autorka mi ale snad dá za pravdu, že v praxi toto nebývá až tak úplně jednoduché a vyžaduje přímou a plnou angažovanost pedagoga. Opět napsáno zní jako klišé, ale otevírat brány k zážitkům a fantazii tak, abychom nenarušili přirozenou citovost žáků, je prostě spíše věcí talentu k profesi učení než jen naučených teorií. I když např. pojem empatická bublina zní natolik naléhavě, že sám o sobě vyvolává respekt a někomu jistě zmírňuje obavy o žáka. Diplomantka dále přináší řadu poznatků z oblasti kompetencí učitele a žáka. A velmi přínosně působí její osobní zkušenost s typologií žáka s jeho výtvarnými dispozicemi nebo její angažovanost prosadit přesah výtvarné výchovy do ostatních vyučovacích předmětů, či uplatnění artefietických námětů do tematických plánů jednotlivých ročníků. Diplomovou práci rovněž doplňuje a seznamuje nás se svojí zkušeností dotazníkovým šetřením a prací s 30 respondenty. V praktické části uvádí realizaci výtvarných úkolů, návštěvy galerie, nebo autentické odpovědi k obrazům M. Ritschteina. Celkově dokazuje svůj výrazný zájem o pedagogiku. V sumarizaci faktů lze nalézt i její snahu uspořádat si věci po letech praktického učení do přehledného systému, který by se jí stal dalším odrazovým můstkem pro kvalitu v její pedagogické činnosti. I když tak trochu nenaplnila moje osobní očekávání, které jsem nabyl v souvislosti s názvem diplomové práce Tělo jako obraz a především vzhledem k uvedeným citacím papeže Jana Pavla II. v úvodu této práce, očekával jsem spíše psychologický a filozofický přístup. Mohu ovšem konstatovat, že práce je svým rozsahem a zpracováním velmi kvalitním a efektivním přiblížením této tematiky do oblasti pedagogiky.

Navrhovaná známka: Výborně

Otázky k obhajobě:

Ve své práci se často odvoláváte na očekávané výstupy z RVP a zároveň voláte po volnosti a kreativitě u žáka. Kde je pro Vás hranice, ve které se přibližujete vlastní aktuální a spontánní výuce a kde naopak uplatňujete daná kritéria RVP? Nebo se pohybujete vždy jen uvnitř předpisu?

Máte nějaká vlastní autorská díla /artefakty/, která byste mohla zařadit do kontextu práce. Jak vnímáte současnou problematiku genderu ve školství – a jaký má konkrétní dopad ve Vaší školní praxi. Co je pozitivní a co negativní?

V Praze 10. 5. 2015

doc. ak. mal. Jiří Kornatovský